

УДК 339.54(477:438:474.5)-021.414:[327:316.32]»20»-049.5
DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2025.60.53>

ЗРОСТАННЯ РОЛІ ЛЮБЛІНСЬКОГО ТРИКУТНИКА: МАЙБУТНЄ РЕГІОНУ ТА ГЛОБАЛЬНА БЕЗПЕКА

Олександра Цимбалюк

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра європейських та регіональних студій
вул. Університетська, 1, 79000, м. Львів, Україна*

Юрій Присяжнюк

*Національний університет «Львівська політехніка»,
кафедра міжнародного та кримінального права,
Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра міжнародних відносин і дипломатичної служби
вул. Університетська, 1, 79000, м. Львів, Україна*

Проаналізовано роль і значення партнерства Люблінського трикутника (Україна, Литва, Польща) у Балто-Чорноморському регіоні та глобальній системі безпеки. Розглядається, як співпраця між цими країнами сприяє зміцненню обороноздатності, економічному розвитку, енергетичній незалежності та створенню потужного транспортно-логістичного хабу. Окремо підкреслюється важливість спільних дій у сфері інформаційної безпеки, протидії сучасним загрозам і залучення інвестицій.

Показано можливі сценарії завершення російсько-української війни та їхній вплив на майбутнє альянсу. Відзначається, що перемога України та демократичні зміни в регіоні можуть стати поштовхом для розширення Люблінського трикутника й перетворення його на ключовий центр безпеки та розвитку у Східній Європі.

Прослідковано співпрацю Люблінського трикутника який має потенціал розвитку в усіх сферах. Зазначено що сучасні загрози та геополітична ситуація стали каталізатором пошуку найкращого варіанту співробітництва. Загроза зі сторони Російської Федерації є одним із головних компонентів, який впливає на формування партнерства. Залежно від форми співробітництва, союз може передбачати різні цілі та пріоритети. Вектори та межі можуть також змінюватись у різних напрямках відповідно до амбіційних планів об'єднання.

Окреслена найбільш масштабна і перспективна вигода партнерства у рамках Люблінського трикутника – формування повноцінної мережі транспортних міжконтинентальних і європейських коридорів, надзвичайно вигідне географічне розташування країн-учасників трикутника, а саме: наявність прямого доступу (через власні спільні кордони) до фактично усіх європейських морів – Балтійського, Чорного і Середземного (через Чорне); знаходження на сухопутних транспортних шляхах по історичних дирекціях «Шовковий шлях», «З варяг у греки» тощо.

Ключові слова: Люблінський трикутник, Балто-Чорноморський регіон, Україна, Литва, Польща, безпека, оборона, економічний розвиток, енергетика, транспорт, співпраця, російсько-українська війна, регіональна стабільність.

Постановка наукової проблеми. Концепція глобальної безпеки, фактично сформована за підсумками Другої світової війни і певною мірою переформатована після розвалу СРСР та соціалістичного блоку загалом, в сучасних умовах дедалі частіше стала проявляти власну неефективність і неспроможність адекватно реагувати на новітні виклики. Неспро-

вокована воєнна агресія Російської Федерації стосовно України остаточно підтвердила тезу щодо необхідності пошуку нових форм світової колективної безпеки та переформатування системи світового устрою. На тлі нестабільності та відсутності гарантій забезпечення суверенітету і територіальної цілісності України, розмитой й непереконливої підтримки з боку ключових євроатлантичних партнерів для багатьох країн стала очевидною потреба у створенні власного регіонального об'єднання, що має оживити міжнародне партнерство в своєму регіоні та допомогти забезпечити свій суверенітет, спокій та безпеку власних громадян.

Ґрунтуючись на історичних, культурних і геополітичних зв'язках, Люблінський трикутник має великий потенціал для зміцнення регіональної стабільності, посилення безпеки та сприяння взаємному процвітання. Прийнявши принципи єдності, спільних цілей і відкритого діалогу, країни Люблінського трикутника прокладають шлях до більш інтегрованої і стійкої Центрально-Східної Європи і демонструють свій колективний вплив на світовій арені. Це партнерство продовжує розвиватися, і його вплив у регіоні та за його межами буде значним і визначатиме хід регіональної динаміки в найближчі роки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема регіональної безпеки та Люблінського трикутника не є широко висвітлена в інформаційних джерелах. Варто відзначити таких авторів як Б. І. Майданчик, М. Г. Карпунінта, Ю. Г. Любинецький, С. В. Желіховський, які у своїх роботах коротко, але чітко характеризують риси і поняття міжнародного партнерства та головні аспекти діяльності. Також мусимо звернути увагу на роботи Б. Сурмача та Т. Снайдера, які у своїх працях описують історію країн трикутника, а також роздумують над ідеями майбутнього. Важливим є те, що послідовність дій, подій та новини можна відслідкувати на офіційних ресурсах країн-учасниць альянсу та загальному регіону.

Метою статті є дослідження принципів та механізму роботи об'єднання. Аналіз перспективності та ефективності відновлення плідної співпраці та наслідків для держав-учасниць, регіону та світової спільноти в цілому.

Виклад основного матеріалу. Партнерство Люблінського трикутника, до якого входять Україна, Литва та Польща, є важливою ініціативою, спрямованою на посилення співпраці та поглиблення відносин між цими сусідніми країнами. Створений з метою зміцнення безпеки, стабільності та економічного розвитку в регіоні, Люблінський трикутник має великий потенціал для сприяння взаєморозумінню, спільному процвітання та регіональній інтеграції. Об'єднуючи свої ресурси, досвід і дипломатичні зусилля, країни-учасниці прагнуть отримати вигоду від співпраці в широкому спектрі сфер – від оборони і безпеки до торгівлі, інфраструктури, культури та освіти. Шляхом тіснішого співробітництва країни-учасниці прагнуть створити міцну структуру, здатну вирішувати спільні проблеми, використовувати об'єднані можливості і сприяти прогресу і процвітання всього регіону [2, с. 7].

Такий формат співпраці навіть на сучасному етапі розвитку має великий потенціал у плані формування цілого ряду вигід і переваг не тільки для країн-учасників, а й для сусідніх держав, що своїми цінностями вважають демократію, свободу людини, верховенство права та сталий економічний розвиток для покращення якості життя своїх громадян. Вдалий досвід співпраці в рамках альянсу трьох країн може бути позитивним прикладом для наслідування сусідами, стимулом для розширення його меж та приєднання інших учасників. На підставі такої кооперації можуть формуватися регіональні точки росту глобального масштабу, в чому можуть бути зацікавлені навіть високорозвинені держави Балто-Чорноморського регіону.

В сучасних умовах найбільш актуальною та необхідною вигодою тристороннього, а в перспективі більш широкого багатостороннього, партнерства є посилення рівня обороноздатності країн-учасників, вироблення ними механізмів взаємодопомоги і підтримки. Вже навіть нинішній досвід свідчить про не тільки підвищення забезпеченості і озброєності України, як найбільш потребуючої держави, але й про суттєве посилення військової потуги насамперед Польщі та Литви, а також інших суміжних з Російською Федерацією країн за рахунок переозброєння армій, перегляду оборонних доктрин тощо [3, с. 236].

У контексті нинішньої ситуації у світі з урахуванням набутого досвіду російсько-української війни перед демократичним світом постало питання перегляду усталеного підходу до формування оборонно-безпекового сектору. На зміну заскорузлому військовому комплексу, що спирався на бронетехніку і авіацію, повинно прийти нове високомобільне військо, що має реально далекобійну вогневу потужність у вигляді надсучасних ракет і безпілотних літальних апаратів, наземних дронів, комплексів протиповітряної оборони та широкого спектру застосування засобів радіоелектронної боротьби. Саме країни Люблінського трикутника мають тут величезний потенціал, який проглядається у колосальному досвіді українських сил оборони, можливостях оборонно-промислового комплексу, наявності широкого спектру наукових і практичних розробок, які адаптовані до постійного еволюціонування. Якщо зазначені чинники посилити за рахунок подібних можливостей інших держав регіону, а також використати їхній інвестиційний капітал, то є ймовірність побудови реально потужного, ефективного збройного формування, що здатне вирішувати будь-які бойові завдання і забезпечити надійний захист не лише Балто-Чорноморського регіону, а й щонайменше усієї європейської спільноти.

Враховуючи результати останніх виборів у США та декларування новообраним президентом і його політичною силою суттєвих змін у зовнішній політиці, у тому числі стосовно фінансування, утримання та загалом нової ролі Вашингтона в НАТО і виконання ним ролі світового поліцейського, решта вільного світу, насамперед Європа, змушена переглядати власні підходи до забезпечення власної безпеки. Саме тоді й може з'явитися шанс для можливо перетвореного безпекового сектора країн Балто-Чорноморського регіону в контексті згаданих вище перспектив сформувати собою основу майбутнього гаранта безпеки не тільки європейського масштабу, а й чогось більшого.

Нарощення безпекового потенціалу не може відбуватись без стабільно зростаючої економіки. Країни Люблінського трикутника можуть спільно зміцнити свої економіки, розширити доступ до ринків і скористатися спільними можливостями зростання, сприяючи торгівлі, інвестиціям та економічній інтеграції. Співпраця в енергетичних проєктах, диверсифікація джерел енергії та сприяння сталому енергетичному розвитку можуть зменшити залежність від зовнішніх постачальників, забезпечити стабільне та доступне енергопостачання та сприяти стійкості енергетичного сектору, що дає чергову перевагу при зміцненні становища Трикутника у регіоні [6].

Одним з найбільших бенефіціарів економічного співробітництва безумовно повинен стати аграрний сектор трьох країн. Його величезний потенціал, помножений на наявні у кожній з країн унікальні можливості, технології, ринки збуту, а також вигідне у транспортно-логістичному відношенні географічне розташування, однозначно формують передумови для домінування на світових ринках. Польща і Україна, маючи природні чинники розвитку сільського господарства (великі площі родючих земель, сприятливі кліматичні умови) та доволі високого рівня технологій, особливо у велико товарному виробництві, мають можливість наростити частку виробництва сільськогосподарської продукції за переважною більшістю характерної для себе номенклатури (зернові й олійні культури, корене-

плоди, овочі, фрукти, ягоди, м'ясо, яйця, молочна продукція тощо) до 15–30% від світового об'єму. Переробна промисловість Литви, Польщі і частково України спроможна також на забезпечення щонайменше 15% частки європейських ринків. З урахуванням можливостей вільного виходу на світові ринки через польські й литовські «вікна», агропромисловий сектор нашої країни може отримати у цьому відношенні найбільшу вигоду. Такий сценарій розвитку неодмінно призведе до залучення інших сусідніх держав і потенційного формування регіонального продовольчого «рогу достатку», що дозволяє відокремити регіон від небезпечних партнерів по типу Росії чи Китаю.

Найбільш масштабна і перспективна вигода партнерства у рамках Люблінського трикутника – формування повноцінної мережі транспортних міжконтинентальних і європейських коридорів. Світ неодноразово згадував надзвичайно вигідне географічне розташування країн-учасників трикутника, а саме: наявність прямого доступу (через власні спільні кордони) до фактично усіх європейських морів – Балтійського, Чорного і Середземного (через Чорне); знаходження на сухопутних транспортних шляхах по історичних дирекціях «Шовковий шлях», «З варяг у греки» тощо. Використання цієї переваги поряд зі спрощенням транскордонних контролів, за умови динамічного розвитку і підвищення якості транспортної інфраструктури, дозволить сформувати на основі Польщі та України, із частковим залученням Литви, потужний транспортно-логістичний хаб [7, с. 40]. Так, усі члени альянсу й на даний момент володіють високим логістичним ресурсом, однак його потенціал ще не досяг, за різними експертними оцінками, і 50% можливого, а за теорією інвестиційного аналітика Р. Шарми – кожні 10% приросту транспортної інфраструктури приносять зростання ВВП країни на 0,4–0,5% [8, с. 304]. При цьому, з наведених вище причин Люблінський трикутник в транспортно-логістичному плані фактично не може мати серйозних конкурентів, а тільки може виступати постійним об'єктом зовнішнього інвестування.

Водночас варто розуміти, що формування такого масштабного транспортного проєкту на базі тільки трьох країн можливе лише на початковому етапі. Перспективи соціально-економічного зростання учасників альянсу, посилення їхньої ролі в глобальних процесах однозначно спонукатимуть інші держави до розгляду питання стосовно власної участі в проєкті. Таке партнерство сприятиме формуванню регіонального осередку стабільності, зміцненню добросусідських відносин тощо. Як наслідок, статус Люблінського трикутника зростатиме, його засновники в новій парадигмі пост воєнної Європи набуватимуть вищого статусу та ін.

Разом з тим, варто реалістично усвідомлювати, що розгляд будь-яких перспективних сценаріїв зростання ролі Люблінського трикутника як в цілому, так і в Балто-Чорноморському регіоні та глобальній системі безпеки безумовно залежить від результату завершення російсько-української війни. Саме він буде визначальним чинником не тільки регіонального розвитку, а й значною мірою побудови парадигми світової системи безпеки. При цьому сценарії такого розвитку подій можна традиційно розділити на три основні аналітичні групи: песимістичні, нейтральні та оптимістичні.

Група песимістичних сценаріїв включає в себе два основні напрямки: поразка України і припинення її суб'єктності на міжнародній арені або «замороження» війни на поточному етапі без зрозумілих перспектив вирішення проблеми. Обидва варіанти зі зрозумілих причин є вкрай небажаними для України та негативними для існування Люблінського трикутника як і будь-яких перспектив щодо його перетворення у більшу структуру. Перший сценарій взагалі припиняє його логічне існування, а другий – фактично призупиняє розвиток співпраці, негативно позначається в тривалій перспективі на ситуації в регіоні, перетворюючи його на потенційне вогнище конфлікту та деградації.

Нейтральні сценарії завершення війни також можуть мати кілька різних варіацій: укладення тимчасового перемир'я без чіткої формалізації результатів протистояння та подальших кроків; підписання мирних угод за рахунок територіальних і політичних поступок України; досягнення домовленостей про припинення бойових дій з частковими поступками Росії, але потенційними загрозами нової агресії. Усі ці сценарії також несуть в собі переважно негативні наслідки для динамічного розвитку співпраці в рамках Люблінського трикутника, однак залишають шанси на його існування і відродження. При цьому такі процеси будуть більш довготривалими, матимуть ряд постійних чинників ускладнення і уповільнення як то ризики інвестування, складність прийняття політичних рішень, загрози безпеці громадян і бізнесу тощо. В такому випадку складно позитивно оцінювати перспективи зростання ролі альянсу трьох країн принаймні в короткому періоді часу.

Нарешті третя група сценаріїв, що зрозуміло є найбільш бажаною для України, однак з огляду на реалістичну оцінку поточної ситуації на фронтах та загалом у світі має невисоку ймовірність – оптимістичні. Вони також можуть частково, а іноді й доволі суттєво, відрізнятися один від одного, однак серед основних можна виділити наступні: вихід Росії з війни під будь-яким формальним приводом з частковим поверненням Україні територій без глобальних політичних рішень; перемога України і відновлення суверенітету над всіма або більшістю власних територій зі збереженням потенційних агресивних амбіцій Кремля; перемога України у війні з повним відновленням суверенітету і розвалом Російської Федерації. Зрозуміло, що тут проглядається доволі широкий спектр перспектив і відповідних субсценаріїв розвитку ситуації, у тому числі і в контексті впливу на функціонування Люблінського трикутника. В залежності від близькості остаточної розв'язки до того чи іншого оптимістичного сценарію спостерігатиметься й динаміка зростання безпекової та соціально-економічної ролі альянсу трьох держав.

Крім того, варто говорити про потенціал до розширення Люблінського трикутника в різних сучасних географічних напрямках на підставі взаємовигідних стосунків, добросусідства і спільного економічного зростання.

У першу чергу тут варто розглядати так званий балтійський напрямок. Так, Латвія і Естонія є найближчими сусідами Литви поза межами альянсу трьох країн, сповідують ті ж принципи міжнародного співіснування, економічних перетворень, є членами НАТО і ЄС, ведуть активну протидію агресивній політиці Кремля, є країнами з однією з найбільших підтримок України у війні з Росією (за обсягом допомоги у співвідношенні до їхнього ВВП взагалі посідають чільні місця). Приєднання цих держав до альянсу сприяло б залученню їх до транспортно-логістичного хабу, дозволило б ширший доступ до більш великих ринків як чинник економічного зростання, а також сприяло б перспективі потенційного залучення до ініціативи й Скандинавських країн (Фінляндії, Швеції, Норвегії та, можливо, Данії). Іншим напрямком розширення Люблінського трикутника можна вбачати пострадянські країни Центральної Європи – насамперед Словаччину, Чехію, Угорщину (найімовірніше після зміни чинної політичної верхівки), Румунію, Молдову та Болгарію. Усі зазначені країни мають багато спільного у нещодавній історії, переживають наслідки командно-адміністративної економіки та комуністичного правління. Їхнє приєднання до альянсу також послужить чинником розширення співпраці в оборонній, транспортній, культурній та економічній сферах на взаємовигідних засадах. Наступним етапом розширення співпраці можна розглядати участь у співробітництві Туреччини й балканських країн (насамперед Греції, Албанії, Північної Македонії). Їхня участь вже не виглядає настільки органічною як попередньо згаданих держав, однак є логічною в ширшому форматі. Зокрема, участь Туреччини наприклад повністю монополізує за альянсом сухопутний коридор «Азія-Єв-

ропа», створить нові напрямки транскордонного, економічного, військового і культурного співробітництва.

Висновки. Отже, підсумовуючи викладене, варто сказати, що велика війна і агресія Росії проти України має визначальний вплив на майбутнє Люблінського трикутника, у тому числі і його ролі в усьому Балто-Чорноморському регіоні. Зокрема, про це наголошував президент Литви Г. Науседа перед відкриттям саміту «Ініціативи трьох морів» у квітні 2024 року прямо зазначаючи, що «після того, як Росія розпочала свою неспровоковану і незаконну війну проти України, геополітична важливість посиленого співробітництва і кращого поєднання у коридорі по осі північ-південь драматично зросла». Тому необхідна серйозна концентрація зусиль усіх країн регіону щоб полегшити співпрацю і вибудувати сильніші зв'язки у сферах транспорту, енергетики та військової мобільності разом з регіональними та трансатлантичними партнерами.

Аналізуючи вищезазначені факти, можна прослідкувати, що співпраця Люблінського трикутника має потенціал розвитку в усіх сферах. Сучасні загрози та геополітична ситуація стали каталізатором пошуку найкращого варіанту співробітництва. Загроза зі сторони Російської Федерації є одним із головних компонентів, який впливає на формування партнерства. Залежно від форми співробітництва, союз може передбачати різні цілі та пріоритети. Вектори та межі можуть також змінюватись у різних напрямках відповідно до амбіційних планів об'єднання.

Сучасна світова геополітична ситуація вимагає появи нових акторів на міжнародній арені. Поновлений регіональний блок, який існував в стані зародку вже на початку Середніх віків міг би позитивно вплинути на розробку альтернативної регіональної політики. В такій ситуації Люблінський трикутник має можливість знову об'єднати країни даного регіону з метою розширення економічної співпраці та збереження національної ідентичності. Такий розвиток подій є можливим лише за умови, що країни-учасниці будуть самостійно шукати та ініціювати способи боротьби за спільні регіональні інтереси, а також не будуть шукати безпекові гарантії по окремої.

Крім того, варто говорити про потенціал до розширення Люблінського трикутника в різних суто географічних напрямках на підставі взаємовигідних стосунків, добросусідства і спільного економічного зростання.

За умови розвитку міжнародної ситуації у такому напрямку, як зазначено вище, можна говорити про перспективу переростання невеликого регіонального проєкту Люблінський трикутник в масштабне міжнародне Балто-Чорноморське співробітництво, ідеї якого обговорюються в світовому співтоваристві впродовж щонайменше тридцяти останніх років. Тобто ідея регіональної співпраці між Польщею, Литвою і Україною може перерости у глобальний проєкт, що матиме серйозний вплив на формування нової парадигми пост воєнного світоустрою.

Список використаної літератури

1. Відносини Польщі з Литвою, Білоруссю та Україною 450 років після Люблінської унії / за ред. Т. Стемпневського, Б. Сурмач / пер. з польськ. О. Семенюк. Київ : Ніка-Центр, 2020. 168 с.
2. Підгурська І. Особливості формування міжнародних партнерських відносин у сучасній світовій економіці. *Галицький економічний вісник*. 2010. № 1 (26). С. 5–11.
3. Плохій С. Брама Європи / пер. з англ. Р. Клочка. 3-тє вид. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2019. 496 с.

4. Соборний К. Зметикували на трьох: чим вигідний для України Люблінський трикутник. *Апостроф*. 7 лютого, 2021. URL: <https://apostrophe.ua/ua/article/politics/foreign-policy/2021-02-07/soobrazili-natroih-chem-vyigoden-dlya-ukrainyi-lyublinskiy-treugolnik/37763>
5. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Польщею. *Урядовий портал*. Серпень 20, 2012. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/229-torgovelyno-jekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-polyshheju>
6. Чеботарьов Є.В. «Люблінський трикутник»: інституціональні передумови та економічний потенціал створення. *Економічний вісник Донбасу*. 2020. № 3 (61). С. 41–48.
7. Чеботарьов Є. В. «Люблінський трикутник»: перспективи формування транспортно – логістичного кластеру (аспекти сучасного маркетингменеджменту). *Економічний вісник Донбасу*. 2022. № 4 (66). С. 39–44.
8. Шарма Р. Злет і занепад країн. Хто виграє та програє на світовій арені. Київ: Наш формат, 2018. 408 с.
9. Three Swords: The Lublin Triangle and the Future of Regional Cooperation. Center for European Policy Analysis (CEPA). URL: <https://cepa.org/article/three-swords/>.
10. Ukraine-Poland Interconnector Project. Energy Community. URL: <https://www.energy-community.org/news/Energy-Community-News/2021/12/03.html>
11. Writing in International Security: Contributors Guide. *Belfer Center for Science and International Affairs, Harvard University*. 2024. URL: <https://www.belfercenter.org/publication/writing-international-security-contributors-guide>.

THE GROWING ROLE OF THE LUBLIN TRIANGLE: THE FUTURE OF THE REGION AND GLOBAL SECURITY

Oleksandra Tsymbaliuk

*Ivan Franko National University of Lviv,
Department of European and Regional Studies
Universytetska str., 1, 79000, Lviv, Ukraine*

Yurii Prysiashniuk

*Lviv Polytechnic National University,
Department of International and Criminal Law,
Ivan Franko National University of Lviv,
Department of International Relations and Diplomatic Service
Universytetska str., 1, 79000, Lviv, Ukraine*

This article analyzes the role and significance of the Lublin Triangle partnership—comprising Ukraine, Lithuania, and Poland—in the Baltic-Black Sea region and the broader global security system. It explores how this alliance aims to strengthen security, stability, and economic development through enhanced cooperation in defense, energy, trade, infrastructure, and information security. The article highlights the potential for the Lublin Triangle to serve as a model for regional integration, promote democratic values, and foster economic growth, particularly in the agricultural and transport sectors.

It also examines possible scenarios for the outcome of the Russia-Ukraine war and their impact on the future of the alliance, emphasizing that Ukraine's success and democratic transformation in the region are key to the Lublin Triangle's further expansion and influence.

The cooperation of the Lublin Triangle, which has the potential for development in all areas, was monitored. It was noted that modern threats and the geopolitical situation became a catalyst for the search for the best option for cooperation. The threat from the Russian Federation is one of the main components

that influences the formation of the partnership. Depending on the form of cooperation, the alliance may provide for different goals and priorities. Vectors and boundaries may also change in different directions in accordance with the ambitious plans of the association.

The most large-scale and promising benefit of partnership within the Lublin Triangle is outlined – the formation of a full-fledged network of intercontinental and European transport corridors, the extremely favorable geographical location of the countries participating in the triangle, namely: direct access (through its own common borders) to virtually all European seas – the Baltic, Black and Mediterranean (through the Black); location on land transport routes along the historical directions “Silk Road”, “From the Varangians to the Greeks”, etc.

Key words: Lublin Triangle, Baltic-Black Sea region, Ukraine, Lithuania, Poland, security, defense, economic development, energy, transport, cooperation, Russia-Ukraine war, regional stability.